

WOJCIECH GÓRALSKI
w_goralski@wp.pl
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6548-4120>

ODKRYWAĆ NA NOWO
ZNACZENIE I WARTOŚĆ MAŁŻEŃSTWA.
PRZEMÓWIENIE PAPIEŻA FRANCISZKA DO ROTY
RZYMSKIEJ Z 27 STYCZNIA 2023 ROKU

REDISCOVER THE MEANING AND VALUE OF MARRIAGE.
ADDRESS OF POPE FRANCIS TO THE ROMAN ROTA OF JANUARY 27, 2023

Abstract: In his annual address to the Roman Rota on January 27, 2023, at the opening of the new Judicial Year, Francis dedicated the value and importance of marriage to the life of the Church. Showing the origin of this exclusive and inseparable union of man and woman by divine institution, he emphasized that the family (based on marriage) is “the way of the Church”. This fascinating community of all life, even non-sacramental, is a true gift from God. The Holy Father draws attention to the need to cultivate conjugal love, which requires constant purification and maturation. It is significant that Francis stresses the need to constantly discover the permanence of marriage as a “knot”, which should not be associated with any imposition or burden, because it is a “bond of love”. The successor of Benedict XVI finally emphasizes the need to develop pre-marriage pastoral care and pastoral care for families, which should help prospective couples and spouses in maturing their mutual love, with the help of psychological counseling being necessary here.

Keywords: marriage; family; conjugal love; Church; Francis.

WSTĘP

Ścisłe, organiczne powiązanie roli i zadań Trybunału Roty Rzymskiej z urzędem Biskupa Rzymskiego spowodowało – w naturalny sposób – iż po-

czynając od roku 1909, a więc w rok po dokonaniu przez Piusa X generalnej reformy Kurii Rzymskiej (Konstytucją apostolską *Sapienti consilio*)¹, mają miejsce doroczne spotkania papieża z prałatami-audytorami wymienionego Trybunału Apostolskiego inaugurujące nowy rok sądowy (z wyjątkiem lat: 1943, 1948, 1950-1958, 1962, 1964 i 1985)². Jakkolwiek alokucje papieskie wygłaszane podczas tego rodzaju audiencji są kierowane bezpośrednio do prałatów-audytorów rotalnych i pozostałych urzędników Roty Rzymskiej, to jednak odnoszą się również do wszystkich sprawujących w Kościele posługę sądowniczą³.

W dniu 27 stycznia 2023 r. w sali Klementyńskiej Domu Papieskiego papież Franciszek przyjął prałatów-audytorów i pozostałych pracowników Trybunału Apostolskiego Roty Rzymskiej oraz adwokatów rotalnych i studentów Studium Rotalnego na audiencji z okazji inauguracji nowego roku sądowego. W wygłoszonym przemówieniu poprzedzonym wystąpieniem dziękana Roty Rzymskiej, którym mianowany ostatnio został arcybiskup tytularny Alejandro Arellano Cedillo, Franciszek podjął refleksję na temat znaczenia i wartości małżeństwa⁴.

Po wyrażeniu uznania i podziękowania audytorom rotalnym i wszystkim pozostałym pracownikom Roty Rzymskiej za ich posługę sądowniczą, w szczególności w obszarze procesów małżeńskich, Ojciec Święty podjął refleksję nad kilkoma kwestiami dotyczącymi małżeństwa. Uznał bowiem, że w Kościele i w świecie zachodzi pilna potrzeba odkrycia na nowo znaczenia i wartości wspólnoty małżeńskiej między mężczyzną i kobietą, na której to wspólnocie opiera się rodzina. W rzeczywistości bowiem nie można bagatelizować kryzysu, który dotyka tak wiele rodzin z powodu praktycznej ignorancji, indywidualnej i zbiorowej, w stosunku do małżeństwa⁵.

W przemówieniu Franciszka można dostrzec trzy ściśle powiązane ze sobą wątki tematyczne: misja Kościoła w służbie rodziny opartej na małżeństwie, zadziwienie rzeczywistością małżeństwa, małżeństwo jako dobro.

¹ PIUS X, *Constitutio apostolica „Sapienti consilio”* (29.06.1908), AAS 1 (1909), s. 7-19.

² Zob. W. GÓRALSKI, *Rola i znaczenie oraz zadania Roty Rzymskiej w świetle przemówień papieskich wygłoszonych do tego Trybunału w latach 1939-2007*, „*Ius Matrimoniale*” (2008), s. 43-45.

³ Zob. R. FUNGHINI, *Presentazione*, [w:] *Le allocuzioni dei Sommi Pontefici alla Rota Romana (1939-2003)*, red. G. Erlebach, Città del Vaticano 2004, s. 5-6.

⁴ FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, <https://www.agensir.it/quotidiano/2023/1/27/papa-francesco-alla-rota-romana-crisi-delle-famiglie-dovuta-a-ignoranza-sul-matrimonio> [dostęp: 20.02.2023].

⁵ Tamże, akapity 1-4.

1. MISJA KOŚCIOŁA W SŁUŻBIE RODZINY OPARTEJ NA MAŁŻEŃSTWIE

Ojciec Święty zauważa, że Kościół otrzymał od swojego Założyciela misję głoszenia Dobrej Nowiny, a także rozświetla i chroni „wielką tajemnicę”, którą jest miłość małżeńska i rodzinna. Cały Kościół można nazwać wielką rodziną, w sposób szczególny poprzez życie tych, którzy tworzą Kościół domowy: to przez nich dokonuje się przyjęcie i przekazywanie światła Chrystusa i Jego Ewangelii w środowisku rodzinnym. Idąc za Chrystusem, który „przyszedł” na świat, „aby służyć” (Mt 20,28), Kościół uważa służbę rodzinie za jedno ze swoich istotnych zadań. W takim znaczeniu zarówno człowiek, jak i rodzina stanowią „drogę Kościoła”⁶.

Franciszek stwierdza następnie, że Ewangelia rodziny odwołuje się do Bożego zamysłu stworzenia mężczyzny i kobiety, tj. do „początku”, stosownie do słów Jezusa: „Czy nie czytaliście, że Stwórca od początku stworzył ich jako mężczyznę i kobietę? I rzekł: Dlatego opuści człowiek ojca i matkę i złączy się ze swoją żoną, i będą oboje jednym ciałem. A tak nie są już dwoje, lecz jedno ciało. Co więc Bóg złączył, niech człowiek nie rozdziela” (Mt 19, 4-6). To bycie „jednym ciałem” wpisuje się w Boży plan odkupienia. Św. Paweł powie: „Ta Tajemnica jest wielka; ja mówię w odniesieniu do Chrystusa i Kościoła” (Ef 5,32). A św. Jan Paweł II komentuje:

Chrystus odnawia pierwotny zamysł, który Stworzyciel wpisał w serce mężczyzny i kobiety, a w sakramencie małżeństwa daje «serce nowe» tak, że małżonkowie nie tylko mogą przewyciężyć «zatwardziałość serc», ale równocześnie i nade wszystko dzielić pełną i ostateczną miłość Chrystusa, nowe i wieczne Przymierze, które stało się ciałem⁷.

Według Objawienia chrześcijańskiego, stwierdza Franciszek, małżeństwo nie jest ceremonią czy wydarzeniem społecznym lub formalnością; nie jest nawet abstrakcyjnym ideałem. Jest natomiast rzeczywistością mającą swoją określoną treść, nie należy zaś traktować tego związku „jako czystej formy

⁶ IOANNES PAULUS II, *Litterae Familiis Gratissimam sane* (2.2.1994), AAS 86 (1994), s. 871, n. 2.

⁷ *Adhortacja apostolska „Familiaris consortio” Ojca świętego Jana Pawła II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym* (22.11.1981), Częstochowa: Kuria Diecezjalna 1983, s. 35-36, nr 20.

uczuciowej gratyfikacji, którą można ustanowić w jakikolwiek sposób oraz zmienić zależnie od czyjejś wrażliwości”⁸.

2. ZADZIWIĆ SIĘ RZECZYWISTOŚCIĄ MAŁŻEŃSTWA

Koncentrując swoją uwagę na małżeństwie, Papież pyta, jak to możliwe, że dokonuje się tak fascynujący związek między mężczyzną i kobietą: związek wierny i na zawsze, z którego powstaje nowa rodzina. Stawia jednocześnie pytanie, jak to jest możliwe, gdy weźmie się pod uwagę ograniczenia i ułomność istot ludzkich, po czym dodaje: „Wypada, byśmy zadawali sobie te pytania i pozwolili się zadziwić rzeczywistością małżeństwa”⁹.

Franciszek stwierdza, że na postawione pytanie odpowiedź – prostą, a zarazem głęboką – daje Jezus, gdy mówi: „Co Bóg złączył, człowiek niech nie rozdziela” (Mt 19,6). Sam Bóg jest twórcą małżeństwa, jako to stwierdza Sobór Watykański II (Konstytucja duszpasterska *Gaudium et spes*, nr 48)¹⁰. Można to odnieść do każdego poszczególnego związku małżeńskiego. Małżonkowie bowiem tworzą swój związek poprzez dobrowolną zgodę małżeńską, lecz tylko Duch Święty ma moc uczynić mężczyznę i kobietę jednym istnieniem. Poza tym

Zbawca ludzi i Oblubieniec Kościoła wychodzi naprzeciw chrześcijańskim małżonków poprzez sakrament małżeństwa¹¹.

Wszystko to, podkreśla Ojciec Święty, prowadzi nas do uznania, że każde prawdziwe małżeństwo, nawet niesakramentalne, jest darem Boga dla małżonków. Małżeństwo jest zawsze darem! Wierność małżeńska opiera się na Bożej wierności, a płodność małżeńska opiera się na Bożej płodności. Mężczyzna i kobieta są wezwani do przyjęcia tego daru i dobrowolnego odpowiedzenia nań wzajemnym darem z siebie¹².

⁸ *Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” Ojca świętego Franciszka do biskupów, prezbiterów, diakonów, do osób konsekrowanych o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie*, Watykan: Drukarnia Watykańska 2013, s. 55-56, nr 66; FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 5.

⁹ „Conviene che ci poniamo queste domande e che ci lasciamo prendere dallo stupore dinanzi alla realtà del matrimonio”. FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 6-7.

¹⁰ *Konstytucja duszpasterska „Gaudium et spes”*, [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań 1967, s. 576, nr 48.

¹¹ Tamże.

¹² „Tutto ciò ci porta a riconoscere che ogni vero matrimonio, anche quello non sacramentale, è un dono di Dio ai coniugi. Sempre il matrimonio è un dono! La fedeltà coniugale poggia sulla

Następca Benedykta XVI stwierdza następnie, że ta piękna wizja małżeństwa może się wydawać utopijna, ponieważ zdaje się nie brać pod uwagę ludzkiej ułomności i niestałości miłości. Nerozerwalność małżeństwa bywa często rozumiana jako ideał i zmierza do tego, by przeważała mentalność, według której małżeństwo trwa tak długo, jak długo istnieje miłość. O jaką jednak miłość chodzi, pyta papież.

Także tutaj, odpowiada, często pojawia się nieświadomość prawdziwej miłości małżeńskiej sprowadzanej do poziomu sentymentalnego lub zwykłej satysfakcji egoistycznej. Natomiast miłość małżeńska jest nierozdzielna od samego małżeństwa, w którym miłość ludzka, krucha i ograniczona, spotyka się z miłością Bożą, zawsze wierną i miłosierną¹³.

Wypowiadając te słowa, Franciszek stawia pytanie, czy może istnieć miłość „należna”, po czym stwierdza, że odpowiedź tkwi w przykazaniu miłości, stosownie do słów Chrystusa: „Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemni miłowali. Jak ja was umiłowałem, tak i wy miłujcie się wzajemnie” (J 13,34). Przykazanie to można zastosować do miłości małżeńskiej, która również jest darem Boga. Może być ono wypełnione, ponieważ On sam wspiera małżonków swoją łaską: „Jak Ja was umiłowałem, tak i wy miłujcie się wzajemnie”. Chodzi o dar powierzony ich wolności, z jej ograniczeniami i upadkami, dlatego też wzajemna miłość między mężem i żoną nieustannie wymaga oczyszczenia i dojrzewania, wzajemnego zrozumienia i przebaczenia. Mówiąc to, Ojciec Święty podkreśla jednocześnie, że „ukrytych kryzysów nie rozwiązuje się w ukryciu, lecz we wzajemnym przebaczeniu”¹⁴.

Mówca przestrzega następnie przed idealizowaniem małżeństwa stwierdzając, że nie istnieje ono tylko tam, gdzie nie ma problemów. Plan Boży oddany w nasze ręce jest zawsze niedoskonale realizowany, jednak

fedeltà divina, la fecondità coniugale si fonda sulla fecondità divina. L'uomo e la donna sono chiamati ad accogliere questo dono e a corrispondervi liberamente con il reciproco dono di sé". FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 7.

¹³ „Anche qui vi è spesso inconsapevolezza del vero amore coniugale, ridotto al piano sentimentale oppure a mere soddisfazioni egoistiche. Invece l'amore matrimoniale è inseparabile dal matrimonio stesso, in cui l'amore umano, fragile e limitato, si incontra con l'amore divino, sempre fedele e misericordioso”, tamże, akapit 8-9.

¹⁴ „Le crisi nascoste non si risolvono nel nascondimento, ma nel perdono reciproco”. Tamże, akapit 10.

Pan zamieszkuje w prawdziwej i konkretnej rodzinie, ze wszystkimi jej cierpieniami, zmaganiem, radościami i codziennymi postanowieniami. Żyjąc w rodzinie trudno udawać i kłamać, nie możemy zakładać maski. Jeśli tę autentyczność ożywia miłość, to Pan króluje ze swoją radością i pokojem. Na duchowość miłości rodzinnej składa się tysiące prawdziwych i konkretnych gestów. Bóg ma swoje mieszkanie w tej różnorodności darów i spotkań, sprawiających dojrzenie jedności. To oddanie łączy «wartości ludzkie i Boskie»¹⁵, ponieważ jest pełne miłości Boga. Ostatecznie duchowość małżeńska jest duchowością więzi, zamieszkałą przez Bożą miłość¹⁶.

Papież Franciszek podkreśla następnie konieczność ponownego odkrycia trwałości małżeństwa jako „węzła”. Wyraża przekonanie, że słowo to jest niekiedy postrzegane podejrzliwie, jak gdyby było zewnętrznym „nałożeniem”, ciężarem, „pułapką” – w przeciwieństwie do autentyczności i wolności miłości. Gdy jednak „węzeł” jest rozumiany jako więź miłości, to jawi się wówczas jako jądro małżeństwa, jako dar Boży, który jest źródłem prawdziwej wolności i strzeże życie małżeńskie.

W tym znaczeniu duszpasterstwo przedmałżeńskie i duszpasterstwo małżeńskie powinny być przede wszystkim duszpasterstwem więzi, gdzie wnoszone są elementy, które pomagają zarówno w dojrzeniu miłości, jak i przezwyciężaniu chwil trudnych. Tym wkładem są nie tylko przekonania doktrynalne. Nie może się ono [duszpasterstwo – W.G.] sprowadzać tylko do cennych bogactw duchowych, które Kościół zawsze oferuje, ale muszą to być także i drogi praktyczne, poradnictwo dobrze zakorzenione w realiach, strategicznie zaczerpnięte z doświadczenia, poradnictwo psychologiczne¹⁷.

¹⁵ *Konstytucja duszpasterska „Gaudium et spes”*, nr 49.

¹⁶ FRANCISCUS, „*Amoris laetitia*”. *Esortazione apostolica sull'amore nella familia*, Città del Vaticano-Cinisello Balsamo 2016, nr 315; FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 11; Zob. także W. GÓRALSKI, *Małżeństwo i rodzina instytucjami prawa naturalnego w świetle przemówień papieża Jana Pawła II do Roty Rzymskiej*, w: *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym, polskim i międzynarodowym. Księga pamiątkowa dedykowana ks. prof. Ryszardowi Szychmillerowi*, red. T. Płoski, J. Krzywkowska, Olsztyn 2008, s. 92-108; W. GÓRALSKI, *Adhortacja apostolska „Amoris laetitia” papieża Franciszka. Prezentacja dokumentu z komentarzem do nn. 300-308*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2016, s. 45-46.

¹⁷ „In questo senso, «la pastorale prematrimoniale e la pastorale matrimoniale devono essere prima di tutto una pastorale del vincolo, dove si apportino elementi che aiutino sia a maturare l'amore sia a superare i momenti duri. Questi apporti non sono unicamente convinzioni dottrinali, e nemmeno possono ridursi alle preziose risorse spirituali che sempre offre la Chiesa, ma devono essere anche percorsi pratici, consigli ben incarnati, strategie prese dall'esperienza, orientamenti psicologici»”. FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 12.

3. MAŁŻEŃSTWO JAKO DOBRO

Ojciec Święty stwierdza, że zwrócił już uwagę na to, że małżeństwo jest darem Bożym, a nie ideałem bądź formalnością, i właśnie jako dar Boży jest rzeczywistością o określonej wartości. Natomiast w kolejnym wątku, jak zaznacza, chce podkreślić, że małżeństwo jest dobrem: dobrem nadzwyczajnym, dobrem o nadzwyczajnej wartości dla wszystkich – dla samych małżonków, dla ich dzieci, dla wszystkich rodzin, z którymi małżonkowie nawiązują relację, dla całego Kościoła, dla całej ludzkości. Jest dobrem „rozlewającym się”, które pociąga młodych do radosnego odpowiadania na powołanie małżeńskie, które nieustannie pociesza i ożywia małżonków i które przynosi tak wiele różnych owoców we wspólnocie kościelnej i w społeczności świeckiej¹⁸.

W chrześcijańskiej ekonomii zbawienia, kontynuuje Franciszek,

małżeństwo jest przede wszystkim drogą do świętości samych małżonków, świętością przeżywaną w życiu codziennym: jest to istotny aspekt Ewangelii rodziny. Czymś znamionym jest to, że Kościół proponuje dziś – jako przykład świętości – niektóre pary małżeńskie; wspomnieć trzeba również o niezliczonej rzeszy małżonków, którzy uświęcają się i budują Kościół tą świętością, którą można nazwać «świętością z sąsiedztwa»¹⁹.

Wśród wielu wyzwań podejmowanych w duszpasterstwie rodzin, wiążących się z zaradaniem problemom, ranom i cierpieniom każdego, papież dostrzega potrzebę przychodzenia z pomocą małżonkom przeżywającym kryzys. Podkreśla, że Kościół – zarówno duszpasterze, jak i inni wierni – towarzyszy im z miłością i nadzieją, starając się ich wspierać. Odpowiedź duszpasterska Kościoła zmierza do żywotnego przekazywania Ewangelii rodziny. W tym znaczeniu podstawowym środkiem do „zmierzenia się” z kryzysami i ich przewyciężenia jest „odnowienie świadomości daru otrzymanego w sakramencie małżeństwa, daru nieodwołalnego, źródła łaski, na które zawsze mo-

¹⁸ FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 13.

¹⁹ „[...] il matrimonio costituisce anzitutto la via maestra per la santità dei coniugi stessi, una santità vissuta nel quotidiano della vita: questo è un aspetto essenziale del Vangelo della famiglia. È significativo che la Chiesa stia oggi proponendo come esempi di santità alcune coppie di coniugi; e penso anche agli innumerevoli sposi che si santificano ed edificano la Chiesa con quella santità che ho chiamato «la santità della porta accanto» (cfr Esort. ap. *Gaudete et exsultate*, 19 marzo 2018, 4-6)”, tamże; FRANCISCUS, *Adhortatio apostolica „Gaudete et exsultate”* (19.03.2018), AAS 110 (2018) s. 1114 - 1115, n. 4-6; L. FIEJDASZ-BUCZEK, *Wybrane portrety kobiet beatyfikowanych za pontyfikatu Franciszka*, „Studia Prawnicze KUL” 62 (2020), nr 2, s. 129-145.

żemy liczyć”²⁰. W złożoności konkretnych sytuacji, które niekiedy wymagają współpracy z naukami humanistycznymi, to światło padające na konkretne małżeństwo jest istotną częścią własnej drogi pojednania małżonków. „W ten sposób kruchość, która zawsze pozostaje i towarzyszy również życiu małżeńskiemu, nie doprowadzi do zerwania [więzi – W.G.] dzięki mocy Ducha Świętego”²¹.

Franciszek zwrócił się następnie z apelem o wytrwałe pielęgnowanie ducha uznania i wdzięczności Panu za Jego dary; „w ten sposób, jak podkreślił, możemy również wspierać innych w podtrzymywaniu [owego ducha – W.G.] w różnych sytuacjach ich życia”²².

Ojciec święty wyraża życzenie, by łaskę pielęgnowania owego ducha wyjednała wszystkim Matka Boża, wierna Dziewica i Matka Bożej Łaski; zapewnia jednocześnie o modlitwie do Ducha Świętego o Jego dary dla sędziów i pozostałych pracowników Roty Rzymskiej w ich posłudze na rzecz prawdy o małżeństwie. Błogosławieństwo papieskie i prośba o modlitwę kończy przemówienie²³.

ZAKOŃCZENIE

Papieska alokucja wygłoszona u progu nowego roku sądowego 2023 nie została poświęcona określonej kwestii kanonistycznej z zakresu prawa małżeńskiego (materialnego lub procesowego), jak to zazwyczaj ma miejsce, lecz samemu małżeństwu. Koncentrując swoją uwagę na tym szczególnym związku mężczyzny i kobiety, Franciszek poruszył istotne wątki dotyczące owej „wspólnoty całego życia mężczyzny i kobiety” (kan. 1055 § 1 KPK), na której „wyrasta” rodzina.

Ukazując misję Kościoła w służbie rodziny, papież określił tę wspólnotę jako „wielką rodzinę”, wszak poprzez życie tych, którzy tworzą Kościół domowy, przyjmuje się i przekazuje światło Chrystusa i Jego Ewangelii w środowisku rodzinnym. Znamienne jest podkreślenie posługi świadczonej

²⁰ „[...] è rinnovare la consapevolezza del dono ricevuto nel sacramento del matrimonio, un dono irrevocabile, una sorgente di grazia sulla quale possiamo sempre contare”. FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, akapit 14.

²¹ „Così la fragilità, che sempre rimane e accompagna anche la vita coniugale, non porterà alla rottura [del vincolo – W.G.], grazie alla forza dello Spirito Santo”, tamże.

²² „[...] così potremo anche aiutare gli altri a nutrirlo [quello spirito – W.G.] nelle diverse situazioni della loro vita”, tamże, akapit 15.

²³ Tamże.

przez Kościół rodzinie jako niezwykle doniosłej, podobnie jak przypomnienie o „rodowodzie” małżeństwa i budowanej na jego fundamencie rodziny (z odwołaniem się do nauczania Jana Pawła II)²⁴.

Na uwagę zasługuje stwierdzenie Franciszka, iż małżeństwo nie jest zwykłą ceremonią czy formalnością ani formą więzi jedynie uczuciowej. Mając na uwadze częste dzisiaj traktowanie przez nupturientów małżeństwa sakramentalnego właśnie jako formalności, należy im uświadamiać właściwą rangę tego związku.

W swoim „zadziwieniu” rzeczywistością małżeństwa następca Benedykta XVI, określając małżeństwo mianem „związku fascynującego”, podkreśla jego nierozzerwalność (*bonum sacramenti*) oraz wierność (*bonum fidei*), a respektowanie tych istotnych przymiotów umowy małżeńskiej przez zaślubionych upatruje w pomocy Ducha Świętego i w łasce sakramentalnej. Ma przy tym świadomość, że nierozzerwalność nie znajduje niekiedy właściwego zrozumienia, tymczasem prawdziwej miłości stron nie da się oddzielić od samego małżeństwa.

Znamienne w papieskiej alokucji jest stwierdzenie, iż „każde prawdziwe małżeństwo, nawet niesakramentalne, jest darem Boga dla małżonków” (wraz z „dopowiedzeniem” iż „małżeństwo jest zawsze darem”). Niewątpliwie Ojciec Święty ma tu na myśli małżeństwo naturalne (dwojga nieochrzczonych), a także małżeństwo strony ochrzczonej i nieochrzczonej, które również nie jest sakramentem; jedno i drugie jest jednak nierozzerwalne. Cena jest myśl, iż ów dar zobowiązuje małżonków do bycia dla siebie również darem.

Intrygujące jest pytanie Franciszka o możliwość istnienia miłości „należnej”, na które odpowiedź znajduje w przykazaniu miłości, poleconym przez

²⁴ Małżeństwu postrzeganemu w optyce prawa naturalnego Jan Paweł II poświęcił w całości swoje przemówienie z dnia 21 stycznia 1999 r. Stwierdzając, że gdy w świecie współczesnym dostrzega się coraz mniejsze poczucie naturalnego i religijnego sensu małżeństwa, zarówno w życiu osobistym, jak i publicznym, gdy kwestionuje się nie tylko przymioty i cele tego związku, lecz nawet walor i pożytek samej instytucji małżeńskiej, i gdy wzrasta ilość związków faktycznych, nawet osób tej samej płci, uznaje za niezbędne przywołanie, nie tylko wobec wyznawców Kościoła, lecz także wobec wszystkich zatroskanych o prawdziwy postęp ludzki, niektórych fundamentalnych dla ludzkości zasad chroniących godność każdego człowieka. Zob. IOANNES PAULUS II, *L'allocuzione alla Rota Romana del 21 gennaio 1999*, AAS 91 (1999), s. 623-627, n. 4; Zob. J.M. SEFRANO RUIZ, *Famiglia e pluralismo religioso. Note introduttive. Presupposti e prospettive nel sistema canonico*, w: *Tutela della famiglia e diritto dei minori nel Codice di Diritto Canonico*, Città del Vaticano: Libreria Editrice Vaticana 2000, s. 94-96; C.J. ERRAZURIZ, *Il matrimonio e la familia quale bene giuridico ecclesiale. Introduzione al diritto matrimoniale canonico*, Roma: Edusc 2016, s. 29-30.

Chrystusa²⁵, choć miłość ta wymaga ciągłego oczyszczania, dojrzewania, zrozumienia i przebaczenia. Trafne jest stwierdzenie, iż duchowość małżeńska jest duchowością więzi, zamieszkałą przez Bożą miłość.

Cenne jest papieskie akcentowanie konieczności ciągłego odkrywania trwałości małżeństwa jako „węzła”, który bynajmniej nie powinien kojarzyć się z jakimkolwiek narzuceniem czy ciężarem – jest więzią miłości.

Wreszcie na podkreślenie zasługują uwagi w zakresie duszpasterstwa przedmałżeńskiego i małżeńskiego, które powinny pomagać nupturientom oraz małżonkom w dojrzewaniu ich wzajemnej miłości, przy czym niezbędne jest uwzględnienie w tych działaniach poradnictwa psychologicznego.

PIŚMIENNICTWO

Adhortacja apostolska „Familiaris consortio” Ojca świętego Jana Pawła II do biskupów, kapłanów i wiernych całego Kościoła katolickiego o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym (22.11.1981), Częstochowa: Kuria Diecezjalna 1983.

Adhortacja apostolska „Evangelii gaudium” Ojca świętego Franciszka do biskupów, prezbiterów, diakonów, do osób konsekrowanych o głoszeniu Ewangelii we współczesnym świecie, Watykan: Drukarnia Watykańska 2013.

BENEDICTUS XVI, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2007*, AAS 99 (2007), s. 533-657.

ERRAZURIZ Carlos José, *Il matrimonio e la famiglia quale bene giuridico ecclesiale. Introduzione al diritto matrimoniale canonico*, Roma: Edusc 2016.

FIEJDASZ-BUCZEK Lidia, *Wybrane portrety kobiet beatyfikowanych za pontyfikatu Franciszka*, „Studia Prawnicze KUL” 82 (2020), nr 2, s. 129-145.

FRANCISCUS, „*Amoris laetitia*”. *Esortazione apostolica sull’amore nella famiglia*, Città del Vaticano-Cinisello Balsamo: Edizioni San Paolo 2016.

FRANCISCUS, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2023*, <https://www.agensir.it/quotidiano/2023/1/27/papa-francesco-alla-rotta-romana-criasi-delle-famiglie-dovuta-a-ignoranza-sul-matrimonio> [dostęp: 20.02.2023]

FUNGHINI Raffaello, *Presentazione*, [w:] *Le allocuzioni dei Sommi Pontefici alla Rota Romana (1939-2003)*, red. Grzegorz Erlebach, Città del Vaticano: Libreria editrice vaticana 2004.

GÓRALSKI Wojciech, *Adhortacja apostolska „Amoris laetitia” papieża Franciszka. Prezentacja dokumentu z komentarzem do nn. 300-308*, Płock: Płocki Instytut Wydawniczy 2016.

GÓRALSKI Wojciech, *Małżeństwo i rodzina instytucjami prawa naturalnego w świetle przemówień papieża Jana Pawła II do Roty Rzymskiej*, [w:] *Małżeństwo i rodzina w prawie kanonicznym, polskim i międzynarodowym. Księga pamiątkowa dedykowana ks. prof. Ryszardowi Szytch-*

²⁵ BENEDICTUS XVI, *Discorso alla Rota Romana del 27 gennaio 2007*, AAS 99 (2007), s. 88, n. 6; W. GÓRALSKI, *Wymiar prawny małżeństwa w świetle przemówienia papieża Benedykta XVI do Roty Rzymskiej z 37 stycznia 2007 roku*, „Ius Matrimoniale” (2008), s. 97.

- milerowi*, red. Tadeusz Płoski, Justyna Krzywkowska, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego 2008, s. 92-108.
- GÓRALSKI Wojciech, *Rola i znaczenie oraz zadania Roty Rzymskiej w świetle przemówień papieskich wygłoszonych do tego Trybunału w latach 1939-2007*, „Ius Matrimoniale” (2008), s. 43-78.
- GÓRALSKI Wojciech, *Wymiar prawny małżeństwa w świetle przemówienia papieża Benedykta XVI do Roty Rzymskiej z 37 stycznia 2007 roku*, „Ius Matrimoniale” (2008), s. 91-98.
- IOANNES PAULUS II, *Litterae Familiis Gratissimam sane* (2.2.1994), AAS 86 (1994), s. 868-925.
- Konstytucja duszpasterska „Gaudium et spes”*, [w:] *Sobór Watykański II. Konstytucje, Dekrety, Deklaracje*, Poznań: Pallotinum, 1967, s. 537-620.
- PIUS X, *Constitutio apostolica „Sapienti consilio”* (29.06.1908), AAS 1 (1909), s. 7-19.
- SEFRANO RUIZ José María, *Famiglia e pluralismo religioso. Note introduttive. Presupposti e prospettive nel sistema canonico*, [w:] *Tutela della famiglia e diritto dei minori nel Codice di Diritto Canonico*, red. Congresso Nazionale di Diritto Canonico, Città del Vaticano: Libreria editrice vaticana 2000, s. 89-106.

ODKRYWAĆ NA NOWO ZNACZENIE I WARTOŚĆ MAŁŻEŃSTWA.
PRZEMÓWIENIE PAPIEŻA FRANCISZKA DO ROTY RZYMSKIEJ
Z 27 STYCZNIA 2023 ROKU

STRESZCZENIE

Doroczne przemówienie do Roty Rzymskiej wygłoszone 27 stycznia 2023 r. na otwarcie nowego roku sądowego Franciszek poświęcił wartości i znaczeniu małżeństwa w życiu Kościoła. Ukazując pochodzenie tego wyłącznego i nierozzerwalnego związku mężczyzny i kobiety z ustanowienia Bożego, podkreślił, że rodzina (oparta na małżeństwie) jest „drogą Kościoła”. Ta fascynująca wspólnota całego życia, nawet niesakramentalna, jest prawdziwym darem Boga. Ojciec Święty zwraca uwagę na potrzebę pielęgnowania miłości małżeńskiej, która wymaga ciągłego oczyszczania i dojrzewania. Znaczące jest akcentowanie przez Franciszka konieczności ciągłego odkrywania trwałości małżeństwa jako „węzła”, który nie powinien kojarzyć się jakimkolwiek narzuceniem lub ciężarem, jest bowiem „więzią miłości”. Następca Benedykta XVI kładzie wreszcie nacisk na konieczność rozwijania duszpasterstwa przedmałżeńskiego i duszpasterstwa rodzin, co powinno pomagać nupturientom oraz małżonkom w dojrzewaniu ich wzajemnej miłości, przy czym niezbędna jest tutaj pomoc poradnictwa psychologicznego.

Słowa kluczowe: małżeństwo; rodzina; miłość małżeńska; Kościół; Franciszek.